

(Folytatás az 1. oldalról.)

Ezen — a tegnapi látogatáson messze túlmutató — kapcsolatáról dr. Csúri Károly tanszékvezető egyetemi docens és dr. Bernáth Árpád egyetemi docens (JATE Német Nyelv és Irodalmi Tanszék) elmondotta, hogy az osztrák külügyminisztérium továbbra is támogatni kívánja a szegedi tudományegyetemet; közös kutatási programok, kiadványok külföldi ösztöndíjak szerepelnek az együttműködési tervben. A mintegy egymillió schilling (7 millió forint) értékű könyvtárat az egyetemi könyvtár egyik helyiségében elhelyezve tárolják, s számítógépes módszerrel katalogizálják majd. Az értékes anyagot (amely mind az

egyetemi hallgatók, mind a tudományos kutatók számára fontos bázist jelent) az újvidéki és a temesvári egyetem szakembereinek is szívesen rendelkezésükre bocsátják. Mint elmondották az osztrákok, azért választották a JATE német tanszékét partnerül, mert Magyarországon itt látják a leginkább biztosítottakat a kutatási-oktatási célú felhasználást.

Az osztrák vendégek tegnap találkoztak a JATE rektorával, s ellátogattak a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola német tanszékére is. A délelőtti folyamán dr. Wolfgang Kraus a bölcsész-karon előadást tartott az 1945 utáni osztrák irodalomról

S. I.

Somogyi Károlyné felvétele

Dr. Mader Béla, az egyetemi könyvtár igazgatója (jobb-ról) átveszi az értékes ajándékot Gertrude Kothanektől és dr. Wolfgang Kraustól

Szombattól

Kötelező valutabeváltás

A Pénzügyminisztérium jugoszláv referense, Sándor György, az MTI kérdésére megerősítette, hogy a közeljövőben — a jugoszláv kormány rendelete alapján — Albánia, Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, Mongólia, az NDK, Románia és a Szovjetunió állampolgárainak beutazáskor 200 USA-dollárt, vagy ennek megfelelő összegű konvertibilis valutát kell beváltaniuk, és erről igazolást kapnak.

Mint elmondotta: a belgrádi magyar nagykövetség kedden hivatalosan értesítette a Pénzügyminisztériumot arról, hogy Jugoszlávia

kormány hivatalos közlönyének április 13-ai számában közzétették: a megjelenéstől számított nyolcadik napon az említett országok állampolgárainak belépéskor kötelező lesz a 200 dollár összegű konvertibilis valuta beváltása. Az intézkedés szerint nem kell kemény valutáért dinárt vásárolniuk azoknak, akik szervezett turistaútra érkeznek az országbá, az átutazóknak, a kishatárforgalmi engedéllyel rendelkezőknek, a diplomatáknak, illetve szolgálataira érkezőknek, és a 14 éven aluli gyermekeknek. Az intézkedés e hét szombattól lép érvénybe.

Litvánia energiaellátása veszélyben?

A Szovjetunió kedden jelezte Litvániának, hogy jelentősen csökkent a balti államba irányuló szállítási- it földgázból, kőolajból és benzinnél.

A gázszállítások csökkentéséről szóló hírt egy távirat ismertetésével jelentették be a vilniusi parlamentben. A sürgőnyt a Szovjetunió nyugati gáztermelői területeinek igazgatója küldte a litván gázellátó központ vezérigazgatójához. Közölte, hogy a szovjet kormány utasítására április 17-től jelentősen csökkentik

ben az évben a Litvániának szánt gáz mennyiségét.

A Reuter brit hírügynökség a nyugati gáztermelői területek igazgatójától úgy értesült, hogy a táviratban foglaltak egyelőre csak figyelemztetésként értelmezhetők, mivel a gázszállítások változatlanul folynak.

A litván kormány telefonfigyelemztetést kapott kedden a Litvániába kőolajat szállító Bártás-kőolaj-vezeték illetékesétől is, aki közölte: szerdától csökkentik a kőolaj- és benzinszállításokat.

Sztrájk — nyomozókért

Az érintettek távollétében kedden délelőtt Moszkvában megkezdődött a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának ülésén Telman Gdijan és Nyikolaj Ivanov népi küldöttek, ügyészségi nyomozók ügyének vitája. A két ház (a Szövetségi és a Nemzeti Tanács) együttes ülésén Anatolij Lukjanov, az lt elnöke bejelentette, hogy a két nyomozó távol van.

Először a Gdijan—Ivanov ügyben létrehozott vizsgálóbizottság elnöke, Roj Medvegyev történetét terjesztette elő jelentését.

Az NKK bizottsága némileg eltérő eredményre jutott, mint a törvénytelen vizsgálati módszerek alkalmazásával megvádolt két nyomozó ügyét vizsgáló legfőbb ügyészségi bizottság.

Medvegyev jelentése nem kérdőjelezte meg sem Gdijan, sem Ivanov felelősségét, de ugyancsak felelősnek tartotta a feltárt visszaélésekben a legfőbb ügyészséget, olyanira, hogy kedden Szuharjev legfőbb ügyész menesztését is indítványozta.

Mindenestre baljós előjelnek tekinthető, hogy a hónapok többségi szavazással elvetették, hogy a televízió egyenes közvetítést sugározzon a vitáról. Medvegyev interjújában még ezt ígérte az ügy iránt érdeklődő tévénézők millióinak.

Lovagavatás Bicskén

Máltai lovaggá avatták kedden a bicskei katolikus templomban Majláth Imre 85 éves nyugdíjas jogászt, a Pest Megyei Múzeumok Igazgatóságának volt munkatársát és Csapó György 80 éves nyugdíjas gazdát, a lovagrend szellemében élt eddigi életük elismeréseként.

Az avatási misét a zsófolásig megtelt templomban Tabody István bicskei kato-

likus plébános — maga is a lovagrend tagja — ajánlotta fel az avatottakért, majd avatási beszédet mondott le a rend legújabb lovagjai és Kállay Kristóf, a lovagrend vatikáni nagykövete, a máltai lovagok szövetségének elnöke között. A rend szabályai szerint ugyanis a máltai lovagrend tagjai nem tesznek egyházi fogadalmat, de elfogadják a rend szabá-

lyait, és azok szellemében cselekszenek. A párbeszédet követően a frissen avatott lovagok megkapták a máltai keresztrel díszített lovagi köntösöt.

A betegek istápolásával, gyógyításával foglalkozó, 1070-ben alakult lovagrendnek 1530-ban ajándékozta és munkálkodnak.

Roman úr a nemzetiségek „kiváltságai” ellen szolt...

A spanyol—román gazdasági együttműködés erősítésének céljával kezdte meg madridi megbeszéléseit Petre Roman, a bukaresti ideiglenes kormány vezetője.

Felipe González spanyol kormányfővel kedden megtartott első megbeszéléseinek központi témája — a szükséges hivatalos tájékoztatás szerint — a Romániának adandó gazdasági és pénzügyi támogatás volt. Előzetes értesülések szerint a román fél elsősorban az idegenforgalmi infrastruktúra fejlesztéséhez remél hozzájárulást, s ettől annak a konvertibilis valuta-inségnek az enyhítését is reméli, amibe a Ceausescu-féle rendszer „adósságot minden áron kifizetni” autarchikus devizapolitikája nyomán került az ország.

A spanyol—román „csúcs” másik témája kölcsönösen érzékeny: a belpolitikai helyzet, s kivált a nemzeti-ségi kérdés. Roman interjút adott a kormányhoz közel álló El Pais című lapnak, s ebben visszautasította a román nacionalizmus felelősségének vádját, és a nemzetiségek „kiváltságai” ellen emelt szót, konkrétan a magyar nemzetiség kivételezett helyzetét ellen. A baszk, katalán és más spanyol nemzetiségek erősödő autonóm törekvéseinek ismeretében ez Madrid számára is kétnyes kérdés.

„Szép magyar beszéd” — Szegeden

A Kazinczy-díj Alapítvány keretében 1973 óta szervezett „Szép magyar beszéd” verseny idei országos döntőjét április 19—21-én Szegeden rendezte a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola. A vetélkedőn a pedagógusképzéssel foglalkozó felsőoktatási intézményekből a házi versenyeken legjobbnak bizonyult két-két hallgató vett részt. Az idén először meghívást kaptak a teológiai akadémia, valamint a határainkon kívüli nemzetiségi területen működő főiskolák képviselői is.

Szocialista parlamenti csoport

Az MSZP sajtószolgálat közleményét adott ki arról, hogy a Magyar Szocialista Párt parlamenti csoportja kedden délelőtt Nyers Rezső elnökletével megtartotta alakuló ülését. A csoport vezetőjévé egyhangúlag Pozsgay Imrét választották.

A tanácskozáson megvitaták és elfogadták a szocialista frakció álláspontját az alakuló Országgyűlés napirendjével kapcsolatos kérdésekben. Megállapították, hogy a „szocialisták aktív parlamenti munkával készülnek ellenzéki szerepük betöltésére”. (MTI)

Repülőkarambol

Az NSZK-beli Karlsruhe belvárosa fölött kedd délután összeütközött, majd lezuhant a kanadai légierő két harci repülőgépe. Az egyik pilóta életét vesztette, a másik megmenekült és sikerült a katasztrófa elhárítása érdekében elhagynia gépét. Ejjelnyővel egy autópályára ereszkedett le. Itt egy személgépkocsi elütötte, de álapota nem súlyos.

A nyugatnémet rádióállomások a karlsruhei rendőrség közleményére hivat-

kozva azt jelentették, hogy máshol emberéletben nem esett kár, noha a légi szerencsétlenség után szinte a város egész területére szétszórtak a gépek roncsai, és több utcában is tűz ütött ki. A Deutschlandfunk szerint a városra zuhant repülőgéproncsok összesen 20 embert megsebesítettek.

A város fölött összeütközött két kanadai katonai repülőgép közül az egyik égvé egy ipari városrészt, a másikat a közeli erdőbe zuhant.

Felszabadítás vagy megszállás?

Irta: Korom Mihály egyetemi tanár, a történettudomány doktora

Az utóbbi években újra és igen erőteljesen megnövekedett az érdeklődés az iránt, hogy milyen céllal kerültek szovjet csapatok Magyarországra 1944—45-ben, és milyen indokkal, feladatokkal tartózkodnak azóta még mindig nálunk. Oszintén és nyíltan, szigorúan a tényeknek megfelelően kell erről a kérdéssel is írunk és beszélnünk. Az elmúlt 45 évben sokszor csak egyoldalúan világították meg az ezzel összefüggő kérdéseket, fél igazságokat vagy teljesen torz beállításokat hallhatott az ország lakossága. E bonyolult kérdésekre adandó válaszhoz meg kell vizsgálni a máig is ható történeti folyamatot.

Felszabadítás büntető következményekkel

A második világháborúban az antifasiszta koalíció — köztük a három legerősebb nagyhatalom, az Angol Egyesült Királyság, a Szovjetunió és az USA — hosszú és elkeseredett küzdelmet folytatott a fasiszta zsarnokság ellen. A nagyhatalmaknak és hadseregeiknek ez az együttes világméretű harca általában is és közvetlenül is felszabadító jellegű volt valamennyiük részéről. Így a szovjet hadseregnek az akkori Magyarország területén 1944. augusztus 26-ától — a mai területen 1944. szeptember 23-ától — 1945. április 13-áig tartó katonai tevékenysége felszabadítást jelentett a hitlerista megszállás és a véres nyilas uralkodás torkolított hazai diktatúra alól. Ezért az e harcok

során elesett 140 ezernyi szovjet, több tízezer román és bolgár, valamint ezrekre menő magyar, jugoszláv, angol, amerikai stb. harcos emlékét és emlékhelyeit tisztelettel megőrzi a magyar nép is. Az ország felszabadítását azonban csak úgy lehetett a háború során elérni — miután a hivatalos magyar hatalom is az ország egésze nevében Hitler mellett kitartott —, hogy katonai értelemben meg kellett szállni Magyarországot is. Ez azonban nemcsak súlyos háborús nehézségekkel, sok emberi és anyagi áldozattal járt és több százezer volt magyar katona hadifogságát jelentette, hanem túl ezeken olyan, a polgári lakosság nagy rétegeit érintő, igen súlyos következményekkel járt, amelyek már nem a hadviselés, hanem a sztálinizmus kollektív megtorló, büntető gyakorlatából táplálkoztak.

A legsúlyosabb talán az volt, amikor a fegyvertelen civil lakosságot érték kollektív, megtorló bántalmazások. Így először a Kárpátalján, már a katonai bevonulás másnapján, 1944. október végétől kezdve, pár hónap alatt a magyar nemzetiségű lakosság munkaképes tagjainak zömét, több mint 40 ezer embert szedték össze a szovjet állambiztonsági alakulatok, és szállították el őket fogolyként a Szovjetunió távoli vidékeire, munkatáborokba. A kegyetlen életviszonyok miatt jóval több mint egyharmad részük vesztette életét a fogságban. Ezt a nemzetiségi hovatatározási alapon végrehajtott akciót nemcsak a kárpátaljai lakosság és a hazai tudományos és politikai élet, hanem a hivatalos szovjet politika is elítélte már, mint a Beria-féle népiirtó gyakorlatot.

Hasonló okokból ugyanilyen sorsra jutott az ország német nemzetiségű vagy német nevű lakosságának jó re-

sze is. Ugyanis 1944 végétől az ország keleti részétől elkezdvé, mintegy 65-70 ezer munkaképes, civil, német nemzetiségű vagy német nevű férfit és nőt szállítottak ki a Szovjetunióba Magyarországról, a Romániában és Jugoszláviában elindított hasonló akció folytatásaként. Közülük is mintegy egyharmad részük pusztult el a munkatáborok zord viszonyai miatt. Ezt a kollektív büntető és megtorló tevékenységet nem követelte meg sem az antifasiszta, sem a demokratikus, illetve szocialista célkitűzés.

Súlyos negatív népi tapasztalatot jelentett az a körülmény is, amely Budapesten és szélesebb környezetében érte a lakosságot. Itt ugyanis a szovjet katonai szervek a valóságosnak kétszeresére becsülték a bekerített hitlerista és nyilas fegyveres erőket, s a főváros felszabadítása után e becsülésnek megfelelő hadifogolylétszámot kellett produkálni. Így mintegy 70-80 ezer civil férfit szedték össze a szovjet katonai hatóságok, „malenyikij robot” jelszóval, és vitték ki több évre hadifogságba. Az összes, az 1944-es Magyarországról a Szovjetunióba került 700 ezernyi katonahadifogoly és civil deportált közül pedig mintegy összesen 150-160 ezer ember esett áldozatul a kegyetlen fogságnak. Mindezekhez járult a fegyverszüneti egyezmény végrehajtását felügyelő Szövetséges Ellenőrző Bizottság olyan irányú tevékenysége, amely a magyar kül-, bel-, gazdaság- és katonapolitika ellenőrzésén túl a belpolitikai küzdelemben a letartóztatásokig és ítélezésekig történő beavatkozást jelentett a baloldali, elsősorban a Rákosi-vezetés javára. Mindezek a kísérő jelenségek nem a szovjet csapatok felszabadító szerepét erősítették, hanem éppen ellenkező értelművé tették azt.

Megszűnt a jog, a megszállás maradt

Hazánkban a fasiszta legyőzése és maradványainak felszámolása jogán a magyar fegyverszünet és az 1947 februárjában aláírt békeszerződés értelmében 1947. szept-